

Lupa koskea, haistaa ja maistaa! Muistipolkuja Pohjois-Pohjanmaan museossa Oulussa

Arja Keskitalo & Anneli Syrjänen

Vanhojen aikojen muisteleminen on mukavaa kenelle tahansa mutta muistisairaille se on erityisen tärkeää. Oulun Seudun Muistiyhdistys ry:n täyttäessä 20 vuotta ryhdyttiin miettimään miten museo voisi omalta osaltaan auttaa muistisairaiden kuntoutuksessa. Mikäpä olisi parempi paikka muistella menneitä kuin museo! Varsinaista hoitoa muistelu ei ole, eikä se paranna jo alkanutta sairautta mutta se voi kuitenkin nostaa unohduksissa olleen, jo eletyn elämän myös muistisairaalle mieleen. ”Kokemus on ollut positiivinen ja hyvä.”, toteaa muistikuntoutusohjaaja Ulla Kaikkonen Oulun Seudun Muistiyhdistys ry:stä.

Kuva 1: Tältä näytti Oulu vuonna 1938. Kuva Sanja-Kaisa Jalonen.

Pohjois-Pohjanmaan museon perusnäyttelyyn on rakennettu muistipolku **Muistakko nää? – Museo muistaa**. Myös Turkansaaren ulkomuseoon on rakennettu muistisairaiden kierros **Muistakko ku kesällä kerran**, jossa palataan muistoissa lapsuuden kesiiin. Muistipoluilla muistia virkistetään eri aistien kautta: katsellen, kokeillen, kuunnellen, haistellen ja maistellen. Koska museoesineisiin ei ole lupa koskea, on muistipysäkeille hankittu tavaroita, joita voi vapaasti kokeilla, tunnustella, haistella ja jopa maistella. Suurin osa esineistä on peräisin

muistiyhdistyksen ja museon työntekijöiden kotien kätköistä; mitäpä ei oltaisi valmiita tekemään hyvänä pidetyn asian eteen!

Kuva 2: Vanhat lehdet voivat viedä vuosikymmenten taa...
Kuva Sanja-Kaisa Jalonen.

Muistipolun pysähdyspisteitä ovat muun muassa vanha apteekki, koululuokka, kaupungin pienoismalli, kultasepän työpaja, työläisen asunto, teollisuusosasto, savusauna ja tervahauta. Apteekissa haistellaan ja maistellaan kamferitippoja ja kalanmaksaöljyä. Koululuokassa kurkistetaan viime vuosisadan koululaisen reppuun, josta löytyy keskeneräinen virkkuutyö ja eväsleipäpaketti. Yhdessä laulettuun suvivirren sävelet houkuttelevat muistien kätköistä esiin vanhat opettajat, luokkatoverit ja monet muut koulumuistot.

Muistipolut kierretään yhdessä omaishoitajan tai muun läheisen kanssa. On muistisairaana edun mukaista muistella menneitä tutun ihmisen kanssa. Muistisairaus ei vie kykyä nauttia eletyn elämän kokemuksista. Menneiden muistelu yhdistää ja tuo hyvää mieltä paitsi muistisairaalle myös hänen läheisilleen.

Pohjois-Pohjanmaan museon ja Oulun Seudun Muistiyhdistys ry:n toteuttamat **Muistakko nää? – Museo muistaa** ja **Muistakko ku kesällä kerran** -muistikierrokset ylittivät kaikkien osapuolten odotukset. Kokeilu osoitti, että museoilla on monenlaisia mahdollisuuksia tuottaa palveluja erityisryhmille. Tällaiset kokeilut on kuitenkin hyvä toteuttaa yhteistyössä alansa asiantuntijoiden kanssa, jotta päästäisiin parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen.

Kuva 3: Kamferitippa tehoi moneen vaivaan. Kuva Sanja-Kaisa Jalonen.

Muistikierrokselle osallistuneiden kommentteja:

”Muistikierroksen jälkeen menin kotona sängyn päälle pötköttämään ja kävin mielessäni läpi kaikki ne paikat, joissa olin elämäni aikana asunut. Siinä meni mukavasti pari tuntia. En olisi tätä varmasti muuten tehnyt, mutta kun siellä museolla näin sen Tuiran synnytyslaitoksen, jossa minäkin olen käynyt syntymässä.”

”Hirviän mukava oli tämmöinen, kun sai koskea, haistella ja maistellakin. Vaikea on valita parasta kohtaa.”

”Sopivan aikaa kierros kesti. Ja jaksoi hyvin, kun sai välillä istuakin.”

”Tänne voisi tulla toistekin!”

”Kerron tästä kyllä perheellenikin.”

”Hyvä mieli, kun tuli lähdettyä. Ystävien kanssa oli mukavaa muistella. Yksin ei tulisi lähdettyä.”

”Kamferitippoja oli hauska maistaa. Sen ja tupakan tuoksu piipussa toi mieleen muistoja.”

”Olen koko ajan ajatellut, etten enää muista mitään. Täällä kuitenkin huomasin, että minähän muistankin vaikka mitä! Se oli hieno tunne.”

”Ihan elävänä tulee tilanteet ja tunteetki mieleen. Oli se niin kauhinoa rakkautta silloin nuorena ku kihlat ostettiin. Äitille ei uskallettu heti kertua.”

Kuva 5: Vanha koululuokka vie ajatukset kouluaikeihin. Kuva Sanja-Kaisa Jalonen.

Kuva 4: Kuva Sanja-Kaisa Jalonen.

Jutun kuvissa on Oulun Hirosenkodin asukkaita ohjaajineen.

Lisää aiheesta nettisivuilla:

http://oulu.ouka.fi/ppm/Museo_muistaa.htm

http://oulu.ouka.fi/ppm/turkansaari/Muistakko_ku.htm

Faktaruutu:

Muisti määritellään kyvyksi säilyttää mielessä kokemuksia ja tietoja sekä palauttaa ne tajuntaan. Muisti hahmotetaan ensisijaisesti yksilön ominaisuudeksi mutta kulttuuriperinnön säilyttämisen yhteydessä esiintyy usein sanapari *kansakunnan muisti*. Yhteisen muistin tukena yhteiskunta pitää yllä *muistiorganisaatioita*, joihin kuuluvat kirjastot, arkistot ja museot. Museon tehtävänä on kerätä, tallentaa ja säilyttää erityisesti aineellista kulttuuriperintöä. Museon näkyvin toimintamuoto on eri aikakausia ja aihepiirejä esittelevät näyttelyt.

Anneli Syrjänen, museonhoitaja (Turkansaaren ulkomuseo)

Arja Keskitalo, museolehtori (Pohjois-Pohjanmaan museo)

Kirjoittajat työskentelevät Pohjois-Pohjanmaan museossa.